

Zase na startu...

Když děti odejdou z domova a pes do věčných lovišť, nastává svoboda. Dost často přichází ve stejnou dobu, kdy končíte i se svým zaměstnáním. Takže je to svoboda několikanásobná. Už nemusíte brzy vstávat, už nehoníte každou minutu a netřesete se, že přijdete pozdě do jeslí, do školky, do družiny, na poradu... Už se nebojíte, že nestihnete autobus, vlak, tramvaj... Máte svobodu, neomezeně možností, ale často taky plno strachu a pochybností. Spoustu vtíravých myšlenek, že život utekl, ani nevíte jak, že už o vás nikdo nestojí, že nejste nikomu potřební, že už se za námi žádný mužský neohlédne, že už budete chodit jenom po doktorech a plakat na hroby svých blízkých.

Nemáte rády narozeniny, štve vás, že svíčky už by se na dort ani nevešly a možná by vám ani nestačil dech na jejich sfouknutí. Ono ale opravdu není nutné dovolit myšlenkám, aby se ubíraly tímto směrem, protože život je krásný v jakémkoliv věku. Záleží přece jenom na vás, jaký bude. Vy samy jste jeho režisérem, hlavní hrdinkou i producentem.

Rády a často říkáme, že čas je jediný spravedlivý soudní senát na světě, protože všem odměřuje stejně. Minuta má šedesát sekund na hodinkách kohokoliv, v kterémkoliv koutě zeměkoule. Je stejně dlouhá na hodinkách ze zlata a posázených diamanty jako na bakelitovém budíku za dvacku z obchodního řetězce.

Tak proč se zabýváte něčím, co stejně nezměníte? Proč si neužijete každou vteřinu, minutu, hodinu, den, týden, měsíc, rok?

Autorky

Průvodce pro holky v nejlepších letech

aneb

Nové i tradiční poznatky a postupy, které stojí za to vyzkoušet

Celá dlouhá staletí — od starověku až do osmnáctého století — se uctíval zralý věk. Co se s myšlením lidí stalo? Obletovaná žena se proměnila ve stále rodící ženu, závislou na muži. Téměř o dvě stě let později se Evropa nakazila Amerikou, když s otevřenou náručí přijala kult mládí. Začalo se mluvit o pomíjivosti ženské krásy a nadešel čas pro nadvládu panického strachu před stárnutím. Celá desetiletí minulého století, jinak plného revolučních změn, se v upřednostňování mládí nic neměnilo. Stabilní veličinou zůstávala závislost ženy na muži. A taky strach — co bude po jeho možném odchodu. Svou roli sehrála i kinematografie... Nutno dodat, že ani v kosmetických impériích nebyl *anti-*

age v centru pozornosti. Navíc donedávna existovala jistá tabuizace seniorských témat a recepty týkající se stáří se příliš často neobjevovaly. Teprve po dlouhé době se karta začala pomalu obracet.

Strach ze smrti by vlastně měl být nelogický — život totiž má pro člověka svůj „plán“ od jeho narození až po jeho smrt —, přesto obava z konce zůstává v každé generaci stejná. Tragické životní okamžiky jsou mezní a nezapomenutelné, ale díky nim se v životě posouváme dál. Jak se s nimi vyrovnat? „Alespoň v pětadesátce by si člověk měl už uvědomit, že se jeho život blíží ke konci, tedy zamyslet se i nad faktem své vlastní smrti. Za čtyřicet let bude již polovina celé naší populace v takzvaně důchodovém věku a bude alespoň podvědomě reflektovat svůj vlastní konec,“ připomíná ve své knize *Vyhoštěná smrt* socioložka Jiřina Šiklová. Stejný názor má spisovatel a dramatik Ivan Vyskočil, který ve svých osmdesáti letech prohlásil: „Já si myslím, že člověk má šanci připravit se na to, že nebude. V tom, jaký je a proč je.

Stárnutí je jediná spravedlnost lidského života — je to proces, který nezastavíme, můžeme jen ovlivnit jeho rychlost. Někteří lidé působí aktivněji a tem-

peramentněji než jiní, a přitom mezi nimi může být rozdíl třeba dvou desítek let. Na určité akce si už leckdo připadá příliš starý a má obavy, že je fyzicky nezvládne, nebo má prostě strach, aby se nezesměšnil. Jak říká známé německé přísloví: „Člověk by se měl občas podívat přes okraj vlastního talíře a vyměnit tapety.“ Je to výzva pro změnu, abychom dokázaly vidět vše v širším kontextu... A taky jeden z důvodů, proč možná kývneme na něco, co jsme ještě nezkusily: prostě to uděláme, i kdyby to „poprvé“ mělo být zároveň i „naposledy“.

Nechcete přece prožít další podmračený jen kvůli vráskám. To snad opravdu ne, vždyť se jedná pouze o psychiku, kterou můžete ovlivnit. Velmi důležitou roli hrají v životě pozitivní emoce: radost, nadšení, touha poznávat, vyzkoušet něco nového... Ty jsou nejúčinnější prevencí proti rezignaci jakéhokoli druhu. A proto přivítejte své příští dny pozitivně naladěné, usmějte se na sebe i na všechny, které cestou potkáte! Je to dar nejen pro vaše blízké, ale i pro vaše zdraví. Říká se, že ženy žijí šťastnější život než muži, snad proto, že prožívají své pocity intenzivněji. A stav pohody s věkem u žen kupodivu spíše stoupá...

Zkuste si vzpomenout na svou vlastní matku, na to, jak vypadala, když jí bylo kolem padesátky. Rozdíl mezi tou usedlou ženou a vámi dnes je viditelný na první pohled. Se stárnutím se citlivě vyrovnal Svěrákův film *Vratné lahve*, i když vystihl spíš pozitivní způsob mužského stárnutí – energický manžel se nevzdává a neuznává žádné konvence –, než to, jak tento úsek života prožívá jeho laskavá a pečující manželka, která žádnou velkou aktivitu nevyvíjí. Pravda je, že v uplynulých dvaceti letech se naše společnost už trochu přiblížila obdivované Evropě. Penzi a čas seniorství si můžeme užívat: máme zajištěnou kvalitní lékařskou péči (taky se dožíváme podstatně vyššího věku než předchozí generace), můžeme si zvolit relaxaci v lázních, fyzioterapii, vyrazit na poznávací zájezdy, navštěvovat kluby, různé kulturní podniky. Víc času můžeme věnovat svým koníčkům a rekreaci – v rozumné míře i sportu – nebo taky dalšímu vzdělávání. Záleží jen na nás, jak volného času využijeme. Nebudeme přece objíždět předimenzované a přeplněné nákupní zóny a honit se za každou slevou. „Žijete jenom jednou. Tak by to měla být zábava,“ tvrdila Coco Chanel, slavná módní návrhářka a velmi moudrá žena.

Ženy v nejlepších letech by se měly řídit jednou velmi důležitou devízou: jede se dál — jak v činnosti duševní, tak fyzické, i když v jiném rytmu než dřív. Ale pořád to může být prima život. Plný zážitků, kdy myšlení a paměť stále zůstávají v kondici. A proto zatěžujte mozek, pokoušejte se řešit další problémy, získávejte nové zkušenosti. Procesy stárnutí mozkové kůry probíhají individuálně, většinou až po šedesátce, kdy se může projevit zřetelný úbytek nervových buněk v předním laloku mozku. I když je tento orgán u žen o nějaký gram lehčí než mozek mužský, dámská polovina lidstva nemá méně nervových buněk než jejich protějšky. Každá z vás si může dlouho podržet výkonnost, pokud jde o myšlení a soustředění či rychlost učení.

***

Člověk je tak mladý, jak mladý se cítí. Našim tělům se povede lépe už jen proto, že jednadvacáté století je a bude ve znamení větší úcty k celému životu. To není žádná sci-fi, ale budoucnost, která nás čeká. Už dnes se začíná měnit pojetí gerontologie, dochází k užší koordinaci sociální a lékařské pomoci (ve jménu tří „P“: prevence, péče o organismus, přiměřený pohyb). Postupně se změní i další

aspekty: lidé budou častěji měnit své zázemí, někteří budou třeba i v osmdesáti pracovat. Bez ohledu na věk se budou uzavírat další nová partnerství a manželství.

Na procesu stárnutí mají svůj podíl i vnější vlivy. Když totiž nějaký stroj zestárne, zrezaví, jde chemicky o oxidaci. Také stárnutí organismu probíhá vlivem oxidačních substancí – volných radikálů (jejich zdrojem jsou UV záření, kouření nebo jedy z okolního prostředí). Tento proces je individuální, tak jako rýhy na našich dlaních, stárnou prostě naše buňky, řízené dědičnými informacemi v buněčném jádru.

Osobní recept na aktivní a příjemné stárnutí si můžeme vytvořit na základě znalosti rytmu našeho těla. Pokud se ovšem naučíme naslouchat a rozumět jeho tikotu.

Ve stáří se také výrazně zvýší naše potřeba spánku – bez kvalitního spánku nebudeme schopné fungovat. Pokud patříte mezi ty šťastnější, které jsou schopné usnout přes den, nezahánějte jej! Krátký spánek, dřímání nebo obyčejné „nicnedělání“, které znáte z dětství, jsou velmi prospěšné. Nemu-

síte spát dlouho (stačí i dvacet minut), ani každý den, a výsledek se dostaví. Budete se cítit čilé, osvěžené, plné energie. Pokud nemůžete večer usnout, použijte nějaký nenávykový přípravek, ve kterém je obsažen kozlík lékařský, meduňka lékařská, chmel otáčivý nebo třezalka tečkovaná. Každý člověk má jinou potřebu spánku — pohybuje se od čtyř do deseti hodin. Nutná délka spánku se mění, s přibývajícím věkem klesá, většinou to bývá kolem sedmi až osmi hodin.

Ke zdravotní prevenci patří nová technika *mindfulness*, založená na meditaci, která pomáhá při stresu, zlepšuje výkonnost i koncentraci a vnáší do života pocit spokojenosti. Snaží se nás odvrátit od současné normy takzvaného *multitaskingu*, kdy jíme a u toho čteme, pracujeme, a přitom ještě stíháme sledovat novinky na Facebooku a televizi zároveň. Těžko pak odfiltrujeme nepodstatné informace, což se stává zdrojem dalšího stresu.

Lékem je všimnout si důsledně toho, co je tady a teď. Pozitivní efekt spojení meditace, jógy a vědy — podle teorie o tréninku vnímavosti — vede ke snížení stresu, úzkosti a negativních emocí. Je to cesta ke zlepšení paměti, soustředění, pružnosti myš-

lení i celkové spokojenosti. Pravda, je třeba držet krok se stále se zrychlujícím světem, ale k počítači přistupujme jen se seznamem potřebných úkolů a na výletech a dovolených posílejme esemesky a telefonujme pouze jednou denně...

Důležitou prevencí je příprava na stárnutí. Pokusme se, stejně jako stromy, žít až do posledního okamžiku vestoje. I když se hranice lidského věku neustále prodlužují, zatím nic nenasvědčuje tomu, že by kromě lepší kvality stárnutí někdo přišel s vynálezem elixíru mládí. Ostatně i v legendární Čapkově hře *Věc Makropulos* je v dlouhověkosti Emílie Marty charakteristický jeden atribut – jistá „vyhořelost“ hlavní postavy, která už všechno zná a všechno viděla. „Všecko omrzí. Omrzí být dobrý a omrzí být špatný...“ zazní filozoficky v textu. Ukončení života je v pořádku... Nám jde ale o každý den z těch, které máme ještě k dispozici – hlavně aby byl „k něčemu“! A pro ty, kteří se s tím krátkým životním koloběhem nechtějí smířit, je tady pomoc pocházející z Velikonočního ostrova. Vědci zjistili, že látka sirolimus, připravená ze zdejší bakterie, dokáže údajně život prodloužit.

Ale na jak dlouho?